

VOOR INHOUDELIJKE
VRAGEN:
LNAHELPDESK@WINAP.NL

RICHTLIJN

Zwangerschapsbeleid

Bij het omgaan met geneesmiddelen (zowel grondstoffen als producten) kunnen apothek-medewerkers gezondheidsrisico's lopen door blootstelling aan gevaarlijke stoffen. De apotheek moet daarom zo ingericht zijn dat blootstelling aan (alle) stoffen tot een minimum beperkt wordt.

De groep van zwangere en werknemers die borstvoeding geven vormt een bijzondere categorie in verband met de risico's die het ongeboren of pasgeboren kind (zuigeling) kan lopen door blootstelling aan gevaarlijke stoffen. Daarnaast kunnen sommige stoffen hun schadelijke werking al uitoefenen, voorafgaand aan de zwangerschap. Reeds bij kinderwens (van man en vrouw) moet hiermee rekening gehouden worden.

In een 'zwangerschapsbeleid' worden alle voorzorgen en maatregelen vastgelegd die in verband hiermee in de apotheek getroffen worden.

Deze richtlijn beperkt zich tot het onderwerp 'apotheekbereiding en zwangerschapsbeleid'.

MELDING VAN DE ZWANGERSCHAP

In de arbowet staan regels die tot doel hebben dat zwangere- of medewerkers die borstvoeding geven beschermd worden tegen blootstelling aan gevaarlijke stoffen. Volgens het Arbeidsomstandighedenbesluit (art. 1.1 lid 5) wordt onder een zwangere werknemer verstaan: de werknemer die zwanger is en daarvan de werkgever in kennis heeft gesteld. Hetzelfde geldt voor het geven van borstvoeding: de werknemer moet de werkgever in kennis stellen. Er geldt geen meldingsplicht voor kinderwens, maar de arbowet stelt hiervoor ook geen regels.

Een nadeel van de regelgeving in de arbowet is dus, dat deze pas van toepassing is op het moment dat de werknemer meldt dat ze zwanger is. Dat zal op zijn minst een aantal weken na de aanvang van de zwangerschap zijn, terwijl de ongeboren vrucht met name in de eerste periode extra kwetsbaar is. Bovendien kunnen stoffen in de tijd voorafgaand aan de zwangerschap ook al een negatieve invloed hebben: stoffen kunnen de vruchtbaarheid van man en vrouw aantasten, erfelijk materiaal in zaad en eicel beschadigen of (tijdelijk) ophopen in het lichaam en vrijkomen tijdens de zwangerschap. Hierdoor kunnen afwijkingen in de vrucht ontstaan of kan de zwangerschap helemaal uitblijven. Er is dus alle reden om ook vóór het moment waarop normaal gesproken zwangerschappen worden gemeld (3 maanden), zorgvuldig met stoffen om te gaan of zelfs de zwangerschap eerder dan gebruikelijk te melden, ook al is dit volgens de arbowet niet verplicht.

Aandachtspunt

Het gaat hier om zeer persoonlijke zaken, waarover niet iedereen even gemakkelijk praat. De zwangerschap wordt meestal pas op het werk gemeld na drie maanden in verband met een hogere kans op een miskraam in de eerste 3 maanden. Over een kinderwens wordt niet graag gepraat. Het is dus maar de vraag of de apotheekmedewerkers dit vroegtijdig willen melden.

INHOUD

- MELDING VAN ZWANGERSCHAP
- ZWANGERE EN ZOGENDE MEDEWERKERS
- MEDEWERKERS MET KINDERWENS
- ZWANGERSCHAPSBELEID

ZWANGERE EN ZOGENDE MEDEWERKERS

Regelgeving

In het Arbeidsomstandighedenbesluit (art. 1.42) is vastgelegd dat de werkgever het werk zo dient te organiseren dat het voor zwangere- en werknemers die borstvoeding geven en het ongeboren of pasgeboren kind geen gevaar met zich meebrengt. Dit heeft directe consequenties voor de inrichting van de arbeidsplaats, de productie- en werkmethode en het gebruik van de arbeidsmiddelen. Verdergaande maatregelen kunnen bestaan uit het aanpassen van de arbeid of een aanpassing van werk- en rusttijden, het aanbieden van andere arbeid en in het uiterste geval tijdelijke vrijstelling van het verrichten van arbeid.

In de Beleidsregel Arbobesluit art. 1.42, eerste lid, onder f, staat expliciet vermeld dat de zwangere werknemer of werknemer tijdens de lactatie niet mogen worden blootgesteld aan stoffen, die de gezondheid van henzelf en/of hun (ongeboren) kind kunnen schaden.

Risicovolle stoffen

Het zijn met name de (verdachte) kankerverwekkende, mutagene en voor de voortplanting giftige stoffen (de risicovolle of CMR-stoffen) die een gevaar opleveren voor zwangeren. Vrijwel alle mutagene stoffen zijn tevens kankerverwekkend.

Strikt gezien staat in de beleidsregel dat de zwangere- of werknemer die borstvoeding geeft niet 'blootgesteld' mag worden aan deze stoffen. Absoluut vermijden van blootstelling (nulblootstelling) is echter zelfs met maximale inzet van ventilatiemaatregelen en persoonlijke beschermingsmiddelen moeilijk te realiseren. Dat betekent in feite dat de zwangere medewerker niet mag bereiden als bij bereiding risicovolle stoffen worden gebruikt.

Gevaarlijke stoffen

Verder dient een zwangere werknemer in het algemeen voorzichtig om te gaan met alle andere gevaarlijke stoffen (stoffen met tenminste één R-zin). Een probleem daarbij is dat van lang niet alle stoffen de gevaareigenschappen bekend zijn. Ook het gegeven dat een stof niet onder de registratieverplichting valt, geeft geen garantie.

Zwangerschap in de CAO

In de CAO Arbeidsomstandigheden Apotheken 2004-2005 is een Protocol Zwangerschap (Bijlage 8) opgenomen. Hierin staat onder andere een passage over blootstelling aan gevaarlijke stoffen. Er wordt vastgesteld dat 'tijdens een zwangerschap in brede zin van het woord (inclusief kinderwens) geen werkzaamheden mogen worden verricht waarbij blootstelling aan gevaarlijke stoffen (chemicaliën en geneesmiddelen) plaatsvindt die de zwangerschap en/of het ongeboren kind kunnen beïnvloeden. Verder dient een zwangere werknemer in het algemeen voorzichtig om te gaan met gevaarlijke stoffen'. In bijlage 8 bij artikel 16 van de CAO Arbeidsomstandigheden apotheken staat vermeld:

'Het recepteren en bereiden van stoffen wordt dan ook niet meer door een zwangere medewerker gedaan'. De CAO gaat hiermee nog een stapje verder dan de arboret.

MEDEWERKERS MET KINDERWENS

Voor de voortplanting giftige stoffen kunnen schadelijke effecten hebben gedurende de gehele vruchtbare periode (bij man en vrouw). Het melden van een kinderwens is wellicht nog niet gebruikelijk, maar daarom wel wenselijk. Het is de vraag welke consequenties dit voor de werkzaamheden heeft. Immers, het is een algemeen principe dat het omgaan met gevaarlijke stoffen altijd dusdanig moet zijn, dat de kans op schade wordt vermeden. Denk hierbij bijvoorbeeld aan personen die allergisch zijn / worden voor stoffen.

ZWANGERSCHAPSBELEID

Inhoud van het zwangerschapsbeleid

De werkgever is verplicht om een zwangerschapsbeleid op te stellen en uit te voeren. In het

beleid wordt in ieder geval geformuleerd:

- hoe risico's voor de zwangere werknemer in kaart worden gebracht (meestal via RI&E);
- welke maatregelen noodzakelijk zijn en hoe deze maatregelen kunnen worden genomen (voor mogelijke maatregelen zie 'regelgeving');
- hoe de werknemers geïnformeerd worden.

Risico-inventarisatie en evaluatie (RI&E)

Om een zwangerschapsbeleid in uitvoering te kunnen brengen, is een RI&E nodig. Met behulp van de digitale RI&E Apotheken, die door Stichting Bedrijfsfonds Apotheken SBA is ontwikkeld, kunnen de risico's op het gebied van veiligheid, gezondheid en welzijn in kaart gebracht worden. Vervolgens dient een plan van aanpak te worden opgesteld, met daarin de maatregelen die de risico's moeten verkleinen. In de RI&E en het plan van aanpak wordt, naast de risico's en risicobeperkende maatregelen die voor iedereen gelden, specifiek aandacht besteed aan zwangerschap, onder andere bij werkzaamheden met gevaarlijke stoffen. De maatregelen die speciaal betrekking hebben op zwangeren kunnen worden overgenomen in het zwangerschapsbeleid.

Rifas

Ook Rifas geeft informatie die voor zwangeren of medewerkers met een kinderwens van belang is. Indien een bereiding een stof bevat die kankerverwekkend (C), mutageen (M) of voor de voortplanting giftig (R) is, geeft de module een CMR-waarschuwing af. Voor alle medewerkers, en in het bijzonder voor zwangeren, is het van belang dat bij verwerking van deze stoffen de geadviseerde maatregelen en/of de afspraken uit het zwangerschapsbeleid worden nageleefd.

Zwangerschapsbeleid in uitvoering

Om een zwangerschapsbeleid goed te laten functioneren is overleg nodig tussen de werkgever en alle werknemers. Samen nemen ze de stand van zaken in de apotheek op en nemen een standpunt in. Als er eenmaal een zwangerschapsbeleid geformuleerd is, wordt voorkomen dat er ad hoc beslissingen genomen moeten worden op het moment van de melding van een zwangerschap.

Voor meer informatie, zie:

- CAO Arbeidsomstandigheden Apotheken 2004-2005.
- LNA-procedure Arbo en gevaarlijke stoffen: zwangerschapsbeleid.
- RI&E Apotheken op www.sbaweb.nl.
- Wetgeving arbo met o.a. Arbeidsomstandighedenbesluit en Beleidsregels Arbobesluit; www.arbo.nl/legislation/.